

A rövidhullámú műsorsugárzás kezdetei

Egy évforduló kapcsán

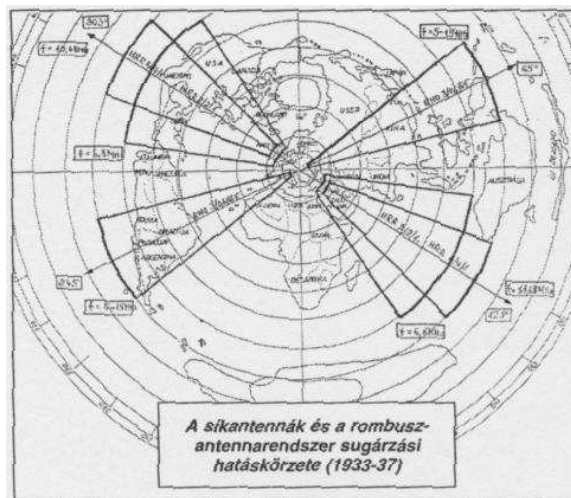
MÉRNÖK ÚJSÁG, Dósa György

2002 október

Hetven évvel ezelőtt, 1932-33-ban indult meg Magyarországon a rendszeres rövidhullámú magyar és idegen nyelvű rádió műsor-sugárzás külföld felé, a Székesfehérvár-Sóstó állomásról. A jubileum alkalmából alább e nagy múltú postai szolgáltatás megindulásáról és fejlődéséről emlékezünk.

A rövidhullámú műsorsugárzás jelentőségét a világon már a húszas évek végén, illetve a harmincas évek elején felismerték és sikeresen alkalmazni is kezdték Európában, valamint Észak-Amerikában. Kontinensünkön - az elsők között Magyarországon is - 1933-ban indult meg a rövidhullámú műsorsugárzás, miután a technikai feltételek aránylag rövid idő alatt megteremtődtek. Az előzményekhez tartozik, hogy 1932. május 1-én Magyarország fél órás műsort adott Amerikának, illetve a Columbia Broadcasting System társaságnak, vizsonzásul a korábban tőlük kapott programért. A magyar műsort Berlinig kábelen továbbították, majd onnan az antenna rádióállomásról irányított rövidhullámú antennával és 15 kW-os adóberendezéssel sugározták az Egyesült Államok felé. A vételi eredmények igen kedvezően alakultak. A sikeres adás után döntés született arról, hogy az említett fehérvári adó-épület építési munkálatait kibővítik, s a technikai feltételek megteremtése után mihamarabb megkezdődik a hazai rövidhullámú műsorsugárzás külföldre. Ennek megfelelően a Magyar Posta 1932-33 között igen jelentős fejlesztő-korszersítő beruházásokra szánta el magát. Még 1931-ben megrendelt két darab rövidhullámú adóberendezést a rádiótávíró sugárzások bővítésére, illetve tervbe vették, hogy a külföldön sikeresen alkalmazott rövidhullámú műsoradásokat ezen adókkal és kísérleti jelleggel elindítják.

A rövidhullámú adóberendezések telepítése a székesfehérvári állomáson 1932-ben meg is kezdődött. A 20 kW-os Telefunken gyártmányú adóberendezést 1932. július 7-én - a Los Angeles-i ötkarikás játékok megnyitása alkalmából - üzembe helyezték. A hazai gyártmányú 25 kW-os Standard adóberendezés üzembe pedig 1932 végén távíróként indult meg.

Mindkét adóberendezés megrendelésénél már feltétel volt a Magyar Posta részéről, hogy a távíró sugárzás mellett műsorsugárzásra is (A3 üzemmódra) alkalmasak legyenek a készülékek.

Az adóberendezések helyszíni telepítésével egyidejűleg 1933-ra elkészültek az első rövidhullámú irányított antennák is. A 6,8 és 13,7 MHz-es irányított sikanennákat három darab 60 m-es, öntartó vas-szerkezetű tornyok közé építették be. A sikanennáknak körülbelül 14, illetve 16 dB volt a nyereségük és fő sugárzási irányuk 303 fok, azaz Észak-Amerika, Kanada keleti területeinek a besugárzását tetté lehetővé. Egy újszerű technikai megoldással lehetőséget biztosítottak az antenna fő sugárzási irányának 180 fokos megfordítására, azaz a 123 fokos irányú sugárzásra a Közel-Kelet felé. (Érdekességként említhetjük, hogy a két sikanenna és az irányváltó rendszer a hetvenes évek közepéig kifogástalanul üzemelt.) Ezekkel szinte együtt helyezték üzembe a két villásdipol körsugárzó antennát ugyanazon frekvenciákra. Ezen antennák az európai területekre forgalmaztak vagy sugározták a műsorokat.

A 20 kW-os adóberendezés próbaadásai után a sikan-

tennákkal létrejött a rádiótávíró kapcsolat az amerikai Macay rádiótársasággal. A sikeres sugárzások alapján aztán a Magyar Posta 1933-ban megkezdte egyenlőre kísérleti jelleggel hetenként kétszer az éjszakai órákban 1 órától hajnali 3 óráig a magyar rövidhullámú műsor-sugárzást az Egyesült Államok felé.

Ezzel vette kezdetét a rövidhullámú műsoradás Magyarországról. Később vasárnap délutánonként is volt műsor-sugárzás. Az adások nappal a 13 MHz-es sávban, éjszaka pedig a 6,8 MHz-es frekvencián történtek. A bővített rendszeres magyar rövidhullámú műsor-sugárzás 1934-ben indult meg a fehérvári állomásról a 20, illetve a 25 kW-os adóberendezésekkel. (A kedvező vételre egyébként jellemző volt, hogy a magyar Csárda névre keresztelt gőzhajó személyzete azt jelentette, hogy Japán déli szigetei közelében is jól hallották a magyar adást.)

A magyar nyelvű műsorokra egyre nagyobb igény mutatkozott. A kezdeti időszakban a rövidhullámú műsorok havi 10-15 órát tettek ki, ez 1934-re 100 órára bővült. A műsoridő növelése szükségessé tett azonban, hogy a Székesfehérvár-Sóstó Rádióállomáson további antennákat helyezzenek üzembe, ezért 1934-ben hét darab villásdipol (körsugárzó) antenna épült különböző frekvenciákra, s az európai célterület ellátására.

A rövidhullámú műsorszórás terén jelentős esemény volt, hogy az észak- és dél-amerikai vételviszonyok javítására, illetve az adások bővítésére a Magyar Posta újabb két irányított rövidhullámú szélessávú rombusz antennát rendelt meg a fehérvári állomásra, s ezek 1937-ben üzembe is kerültek. A két rombusz antenna 5-15 MHz frekvenciatartományra és 25 kW teljesítményre készült, 303, illetve 245 fokos főirányítással. (Az amerikai célterület felé történő fokozott műsorsugárzás jelentősége abban állt, hogy Észak-Amerikában és Kanadában akkortájt mintegy egymillió, Brazíliában 80 ezer, míg Argentínában körülbelül 60 ezer magyar élt.)

A nemzetközi rövidhullámú műsorszórás vonatkozásában is igen fontos volt a Kairóban 1938 februárjában megtartott rádiós világkonferencia. Magyarország ezen eseményen két új rövidhullámú frekvencia birtokába jutott. A 21680 kHz, de különösen a 9625 kHz frekvencia használatbavétele jelentősen javította rövidhullámú adásaink hatékonyságát.

Az 1932 és 1938 között eltelt időszak alatt a magyar és idegen nyelvű rövidhullámú műsorszórás, mint postai szolgáltatás eredményesen bontakozott ki és roppant nagyot fejlődött. A kívánt célterületek besugárzása ezen periódusban kedvez és sikeres volt ezt bizonyította az a számtalan elismerő levél is, ami a rövidhullámú magyar műsoradásokra érkezett.